

23 december 2009

Bijdrage van de Nederlandse Sociaal-Economische Raad aan de consultatie van de Europese Commissie over de toekomstige EU-2020 strategie.

De SER – het belangrijkste adviesorgaan van de Nederlandse regering voor sociaal-economische aangelegenheden – heeft in juni 2009 het advies uitgebracht *Europa 2020: de nieuwe Lissabon-strategie* (zie bijlage)¹. Op basis van dit advies wil de SER een bijdrage leveren aan de consultatie van de Commissie over Europa 2020. De SER ondersteunt de prioriteiten die de Commissie identificeert voor de nieuwe Lissabon-strategie en doet een aantal suggesties voor de vormgeving van de strategie.

Prioriteiten voor EU 2020

De SER ondersteunt de door de Commissie voorgestelde prioriteiten voor de EU 2020 strategie:

- waardecreatie door kennisintensieve groei (Creating value by basing growth on knowledge);
- ondersteunen van mensen en het bevorderen van sociale insluiting (Empowering people in inclusive societies);
- het creëren van een concurrerende, verbonden en groenere economie (Creating a competitive, connected and greener economy).

De SER vindt dat de EU 2020 moet zijn gericht op het bevorderen van maatschappelijke welvaart – in overeenstemming met het brede welvaartsbegrip dat de SER hanteert. Dit begrip sluit nauw aan bij het streven naar duurzaamheid dat drie dimensies omvat (people, planet, profit). De SER beklemtoont de gelijkwaardigheid van de economische, sociale en , ecologische doelen van de EU. Het is overigens een hele uitdaging om economische, sociale en ecologische doelstellingen gelijktijdig en in balans te verwezenlijken. Daarbij moeten ook afwegingen worden gemaakt. Aan de andere kant kunnen de verschillende doelstellingen elkaar ook versterken: een goed sociaal beleid stelt mensen in staat risico's te nemen en bevordert daarmee de economische ontwikkeling. Evenzo kan het streven naar duurzaamheid innovatie bevorderen (en omgekeerd).

De SER constateert dat door de huidige crisis Europa onvermijdelijk tijdelijk een stap terugzet in welvaartsniveau en in omvang van de arbeidsparticipatie. Bovendien leidt de crisis tot een substantiële stijging van de overheidsschulden. Daardoor zal de uitgangspositie aan het begin van het komende decennium slechter zijn dan tot voor kort

¹ Zie voor informatie over de SER: http://www.ser.nl/nl/raad/ser_kort.aspx.

werd verwacht. Dat is geen reden om de koers te veranderen. Het is zaak om verder te werken aan herstel van de economische groei en verhoging van de arbeidsparticipatie. Mede met het oog op de toenemende vergrijzing moet daarnaast het bevorderen van de arbeidsproductiviteitsgroei een zwaarder accent gaan krijgen.

De agenda na 2010 moet dus meer in het teken staan van het verhogen van de arbeidsproductiviteitsgroei. Dat vraagt onder meer om versterking van het innovatievermogen en ondernemerschap. De EU kan op deze terreinen relatief veel vooruitgang boeken via het voltooiën van de interne markt en het tot stand brengen van een Europese kennisruimte.

Verbetering van het aanpassingsvermogen van werknemers en ondernemingen en meer investeringen in menselijk kapitaal passen in de gewenste grotere nadruk op productiviteitsontwikkeling in de sociaal-economische agenda voor het komende decennium. Daarbij is ook blijvende aandacht van belang voor kansgelijkheid en actieve integratie, waarover sociale partners onlangs een concept-raamwerkovereenkomst hebben gesloten. Voor een goed functionerende flexicurity staat voorop dat de twee elementen flexibiliteit en zekerheid in voldoende evenwicht staan ten opzichte van elkaar. Dan kan flexicurity een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een dynamische, concurrerende arbeidsmarkt gericht op een hoog niveau van werkgelegenheid en sociale bescherming, zoals vastgelegd in artikel 2 van het Verdrag.

Het verdient aanbeveling om de milieu-, klimaat- en energieproblematiek duidelijk te verankeren in de EU 2020 strategie en om systematischer de samenhang tussen economische en ecologische innovatie te bevorderen. Het meerjarig Europees Milieuactieprogramma biedt daarvoor bij uitstek een geschikt kader. Tussen de EU 2020-agenda en het komende (zevende) Milieuactieprogramma zou een duidelijk verband moeten worden gelegd.

Het optimaliseren van de welvaart in brede zin vereist het inzetten van een combinatie van instrumenten op nationaal, Europees en mondiaal. Daarbij is overigens niet alleen overheidsoptreden in het geding. Ook het bedrijfsleven kan via maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) een belangrijke bijdrage leveren. Daarmee is mvo te beschouwen als integraal onderdeel van het Lissabon-proces. De praktijk in Nederland laat zien dat de overheid daartoe faciliterend beleid kan voeren.

De vormgeving van de strategie

De SER doet de Europese Commissie een aantal suggesties voor de vormgeving van de EU 2020 strategie. Het gaat daarbij achtereenvolgens om de middelen en instrumenten om kennis, ondernemerschap en innovatie te bevorderen, de versterking van het draagvlak voor de voltooiing van de interne markt als onderdeel daarvan en de verbetering van de methode van open coördinatie.

De EU kan op het terrein van kennis, innovatie en ondernemerschap veel vooruitgang boeken via het voltooiën van de interne markt en het tot stand brengen van een

Europese kennisruimte. De middelen en de instrumenten van de EU moeten daarop worden afgestemd. Concreet beveelt de SER aan:

- Binnen de EU-begroting meer middelen beschikbaar te stellen voor de Europese kennisruimte. In het achtste Kaderprogramma R&D, lopend vanaf 2014, dient een betere balans te worden gevonden tussen wetenschap en bedrijfsleven teneinde de concurrentiepositie van Europa te verbeteren. Verder dienen de bureaucratische procedures te worden vereenvoudigd en de toegankelijkheid voor het mkb te worden geborgd.
- De kennisruimte op te vatten als een kennisdriehoek van onderwijs, onderzoek en innovatie en daarom het (hoger) onderwijs nadrukkelijker te betrekken bij de uitwerking van de Europese kennisruimte.
- Innovatie en ondernemerschap te bevorderen via de goede werking van de interne markt en een goede uitvoering van de Small Business Act.
- Voor veelbelovende clusters en sectoren een goed voorwaardenscheppend en ondersteunend beleid te voeren, gericht op het versterken van het innovatievermogen. Dit primair nationale beleid verdient ondersteuning vanuit de Europese Unie.

De SER vraagt aandacht voor verbetering van handhaving van en toezicht op de bestaande regelgeving ten aanzien van de regeling van (grensoverschrijdende) arbeidsvoorwaarden. Het gaat met name om de handhaving van de detachingsrichtlijn. Aandachtspunten hierbij zijn onder andere:

- een nadere regeling van de administratieve samenwerking tussen de lidstaten;
- afstemming van de verschillende administratieve procedures die in het kader van Europese regelgeving worden gebruikt bij detachering van werknemer;
- een preciezere definitie van het vestigingsbegrip om postbusfirma's uit te sluiten;
- heldere afbakening in nationale wetgeving van het onderscheid tussen werknemer en zelfstandige.

Om de methode van open coördinatie te verbeteren, doet de SER de volgende aanbevelingen:

- Het scheiden van monitoring en beleidsleren. Leren en de les lezen blijken moeilijk samen te gaan. Om beleidsleren te bevorderen moet er meer nadruk komen op vergelijkende studies, evaluaties en beleidsexperimenten.
- Een meer sturende rol voor nationale hervormingsprogramma's. Lidstaten moeten de overkoepelende, gemeenschappelijke strategie serieuzer nemen in de uitwerking van hun nationale hervormingsprogramma's. Dat kan door de nationale Lissabon-cyclus te laten aansluiten bij de zittingsduur van de nationale regering.
- Differentiatie van de werkgelegenheidsdoelstellingen. Omwille van de geloofwaardigheid is de SER er voorstander van dat de lidstaten – *naast* en *afgeleid* van de algemene Europese doelstelling – elk hun eigen doelstelling voor de stijging van de arbeidsdeelname formuleren. Deze doelstellingen zouden vervolgens moeten worden omgezet in concrete regeringsverklaringen en

programma's, zodat lidstaten niet alleen verantwoording moeten afleggen tegenover andere lidstaten, maar ook naar hun nationale parlementen.

- Aansprekende indicatoren. Het aantal gemeenschappelijke doelstellingen mag niet te groot worden. Richtsnoeren moeten goed bij deze doelstellingen aansluiten. Een en ander moet worden geconcretiseerd door aansprekende indicatoren, waardoor lidstaten beter af te rekenen zijn op hun prestaties. Door de resultaten van de lidstaten per doelstelling en indicator te publiceren, kan de open coördinatiemethode ook meer tanden krijgen. Geen enkele lidstaat vindt het immers prettig om hekkensluiter te zijn. Vooral bij de micro-richtsnoeren is behoefte aan een goede overkoepelende doelstelling. De SER denkt daarbij aan een doelstelling voor 2020 voor de groei van de arbeidsproductiviteit per gewerkt uur. Daarbij moet men wel rekening houden met verschillen in uitgangssituatie tussen lidstaten.
- Differentiatie van de R&D-doelstelling. De huidige R&D-doelstelling blijft van belang, omdat R&D een goede indicator is voor het toekomstige innovatievermogen. Het is wel zaak om na 2010 de R&D-doelstelling te differentiëren tussen technologisch geavanceerde landen en landen die het voorlopig nog moeten hebben van inhaalgroei.
- Dit geldt niet zozeer voor de publieke R&D-uitgaven. Deze zouden in het kader van de Lissabon-strategie in principe voor alle lidstaten ten minste 1 procent van het bbp moeten bedragen.

De externe dimensie

De Europese Commissie wijst in het consultatiedocument terecht op de externe dimensie van de EU 2020 strategie: om de doelstellingen voor 2020 te realiseren en de beginselen van een duurzame, sociale markteconomie op mondiaal niveau te bevorderen zal de EU doortastend moeten optreden in de G-20 en andere internationale fora. De SER vindt dat de Europese aanpak van de klimaatproblematiek en van de lacunes in het financiële toezicht mondiaal dient te worden afgestemd. Het tonen van leiderschap door de EU impliceert volgens de SER dat de EU vaker namens de lidstaten op het wereldtoneel kan optreden. Ook zal de samenstelling van het bestuur van het IMF aan de veranderde economische verhoudingen moeten worden aangepast. Opkomende economieën zoals China, India en Brazilië eisen – met enig recht – een zwaardere stem in het kapittel. Europa zal daarvoor moeten inschikken, maar ook zal de dominantie van de VS moeten worden doorbroken.